IVLII CAESARIS
STELLAE
NOB. ROM.
Columbeidos,

LIBRI PRIORES
duo.

LONDINI
Apud Iohannem VVolfium.
1585

ILLVSTRISSIMO
viro D. *VValtero Raelleo* Equiti aurato &c.

IACOBVS
Castelvetrius
S. P. D.

COgitanti mihi, quo pacto, aliquam animi mei significationem ostenderē, vir illustrissime, quâ perciperes me ex eorum esse numero, qui tibi & gratificari & inseruire cupiunt; praeter spem se obtulit occasio, meo quidem voto peropportuna, & vti spero, tuo ingenio non ingrata. Nam cum elapsis diebus, Gallias inuiserem, & Lutetiae cum quibusdam amicis, de re Poëtica sermones sererem; ex illis vnus mihi dono obtulit opusculum nondum typis expressum, *Iulij Caesaris Stellae ciuis Romani*, qui cum vix duodeuiginti annos expleuerit, eam facilitatem, in Heroico carmine cōponendo assecutus est, vt eius scripta sint eruditis viris, & iucunditati & admirationi.

admirationi. Ex eorum numero hoc poema eſt, quô Chriſtophori illius Columbi Liguris, non ſo-ſolum magnanimitatem in periculis obeundis atq; perferendis; ſed etiam nauigationis foelicitatem, in nouo orbe, occidentem verſus inueniendo; debitis laudibus, nouus Poëta, eum in finem, concelebrat, vt lectores ad ſimiles cogitationes atq; conatus excitet atq; confirmet. Porrò cum eodem tempore, in mentem veniret expeditio illa tua, quâ nuperrimè naues armaſti, atq; ad quaerendas nouas Regiones, Angliſq; tuis commodas colonias, ad remotiſsimas qualq; oras miſiſti; ſtatim in animum duxi meum, Caeſarium hoc poëma tuo nomini dicare, atq; ſub tuo fauore, alijs legendum, in lucem emittere. Quaeſo igitur, vt hoc meum ſtudium, aequi boniq; conſulere digneris: Eaq; vultus hilaritate hanc ſideream lucubratiunculam in tuum patrocinium recipias; quâ ſoles tuos clientes fouere atq; defendere. E quorum numero, cum me eſſe exoptem, hoc genus officij praeſtare decreui. Eo quidem animo, vt ſi vnquam maiora aut meliora munera tibi, e transmarinis partibus afferre queam; nullo modo ſim obliuioni traditurus. Interea Deum precor optimum maximum, vir illuſtriſsime, vt te diu ſeruet incolumem, tuoſq; Heroicos conatus, ſua prouidentia ſecundet ac promoueat. *Vale*

Iulij Caesaris Stellae

Nob: Rom: Columbeidos libri priores duo.

BElla Ducemque cano, terris qui primus Iberis
Axis ad oppositi populos immensa Quiqueiae
Littora fecit iter, secretaque Regna retexit.
Ille graues rerum constanti pectore casus
Pertulit, & magnos pelago, terraque labores
Inceptis dum monstrum Erebi fatalibus obstat;
Multaque bellando expertus, dum tecta locaret
Tuta suis, ritusque pios moremque sacrorum
Conderet, vnde nouas passim venerata per aras
In summos nunc relligio successit honores.
Tu modo quae iustos numquam frustrata vocatus
Vota foues hominum, & promisso munere damnas
Virgo parens, sic te terrae coelique potentem
Agnoscat, Natique tui sub Rege PHILIPPO
Indus vterque pio veneretur numina cultu
Affer opem, aspiraque mihi, quod cumque Columbus
Gessit equis, & classe tuum est, te iusta iuuantem
Praelia saepe graui rerum in discrimine sensit,
Te duce vicit iter durum, trans solis, & anni
Ire vias ausus. Tu me tua dona canentem
Diua mone, coeptisque volens audacibus adsis

At tu magne puer Diuûm genus, vnica Terris
Expectata quies, longo defessus ab aeuo
Regnandum tibi cum GENITOR concesserit orbem,
Excipe puberibus quae prima sacramus ab annis
Munera deuotae monumenta, & pignora mentis;
Tempus erit cum facta PATRIS miranda nouantem
Carmine te maiore canam, quandoque feroces
Contuderis Turcas, & Regum colla minantur
Ad sacra templa trahes curru sublimis auito,
Innumerosque mari referes ab vtroque triumphos;
Nunc Tibi militiae curas dum mollior aetas
Inuidet auspicijs maiorum inuenta tuorum
Regna lege & pugnanda animo iam concipe bella.
Soluerat Hispano iam dudum littore classis
Solis in occasum, pelagi tentare latentes
Missa sinus, positasque alio sub sydere terras;
Intactas penitus terras, quas omnis iniquo
Damnatas aestu nequicquam credidit aetas
Desertosque vacare locos, & inhospita Regna
Iamque supra Hesperidas varijs iactata periclis
Errabat pelago in magno, tamen omnia contra
Ventorumque minas, saeuique incommoda coeli
Pergit iter fatis Dux tanta ad munera lectus
Cristophorus, coeptisque ardens ingentibus instat
Aspirant faciles aurae, mirataque monstrum
Non prius incuruae rostro sulcata carinae
Subsidunt vltro, & motus freta coerula ponunt;

Ipsi.

Ipsi letantes ignoto corpore pisces
Emergunt pelago, nauesque attingere gaudent.
At contra diri Regnator luridus orci
Inuidiae stimulis, odioque agitatus, & ira
Detegat Ausonius ne Regna occulta Columbus,
Antiquosque nouet ritus, melioraque gentes
Ad sacra conuersas lustralibus abluat vndis,
Multa putat, si qua propenntem auertere classem
Possit ab incoepto, velit aequora feruere flammis,
Astra tegi tenebris, coelum imbribus omne resolui,
Ipse inferre faces, dare noctem, immittere nimbos,
Sed quid agat? rata fata obstant ignara moueri.
Flet tamen, & tandem haec inuito excore profundit
Ergo ego quae magnas Asiae, libiaeque per vrbes
Tantorum impensis operum Mahomete ministro
Damna dedi superis, victor pelagique meique
Larguis inuento Ligur hic modo sarciet orbe
Quo solo amissi casum solabar olympi,
Cedam ergo, patiarque libens? dent iura subactis
Cristiadae populis, ritusque, & sacra refigant,
Deturbentque solo fratrum simulacra meorum,
Illis credula plebs operosas erigat aras,
Illis vota dicet terris expulsus & alto
Rex Erebi vacua regnabo inglorius aula,
Et sat erit manes poenis vrgere nocentes,
Qui toties superis hostem me inferre superbis
Ausus, & indignans generis subeuntis honorem

Eieci primos felici ab ſede parentes
Vincar ego? atque meo memet ligur arceat orbe?
Non equidem, quod ſi mea tanta potentia non eſt
Magna ſatis, ſpargam arma, ſeram noua crimina pugnae,
Tollam vndas, coelumque, Erebumque, Orbemque ciebo
Gentis in inuiſae excidium, pars lintea retro
Vertat, & in ligurem crudelibus ardeat iris,
Totaque frangatur ſtudia in diſcordia claſſis;
Si pelago tamen infandas euadere naues
Contigerit, partem arma ferant, partem hauriat ignis,
Aegra neget victum tellus, nec foedera ſeruent
Indociles iuga ferre Indi, Dux ipſe Columbus
Aeſtuet externo venas incenſus amore,
Aut cadat ante diem, miſeroque in funere ſecum
Interrupta trahat funeſti exordia facti:
Sic tibi, ſic leges alieno imponere mundo.
Vane ligur dabitur, noſtroſque euertere cultus,
Dixit & infrendens magno clamore ſub auras
Erigit immundo mixtas cum ſanguine flammas
Talis odor, talis ſe faucibus egit ab atris
Halitus, abruptis qualem eructare caminis
Aetna ſolet; Iam ſe notas conuertet ad artes
Improbus, immaneſque dolos in pectore verſat.
Demens qui ſeriem aeterni reſcindere fati
Luctatur, vireſque incaſſum effundit inanes,
Nec ſuperos, iuſtamque Dei reminiſcitur iram.
Continuo ruit ad naues, vbi multa querentem
Quod

Quod se vix notis iuuenem commiserit vndis
Et tot pertulerit duro sub Rege labores,
Callaicum videt Ascanium quem diuitis auri
Impulerat malesuada fames confidere ponto,
Nunc piget: Ergo locum insidijs tempusque nocendo
Nactus in Hispalici faciem se vertit Abantis
Dux Erebi, toruisque rubentia lumina flammis
Velaque pennarum, & furiales exuit artus,
Militis assimulat formam procul ardet in armis
Aureus, aurata volitant in casside plumae
Aurea atra humeris, lateri micat aureus ensis,
Mox prior Ascanium aggreditur dictisque furorem
Vipereum inspirat; Iam cursum luna peregit
Cum ferimur pelago, & fugientem quaerimus orbem,
Atque vtinam nobis lux illa extrema fuisset
Visa mari quae prima fuit, quando omnia retro
In peius ruere, & Patriam spes cassa videndi;
O miseri, mala nostra omnes vicere timores,
Nam quid ego ventos, tempestatemque procacem
Quae Cererem tumidis omnem penè obruit vndis,
Et penitus puri corrupit munera Bacchi,
Quid memorem rapido conuulsam turbine classem?
Aspice adhuc tantae superant monumenta ruinae;
Nec satis en etiam ceu nos incommoda rerum
Nulla agitent, miseras vrget penuria naues
Quae iam quassatae pelagoque annisque fatiscunt
Nusquam certa domus, terris prohibemur, & alto,

Vera loquar, vanos fata indignantia fastus,
Audacesque animos aliena in Regna ruentes
Crediderim has nobis è coelo immittere pestes,
Per solem hunc qui cuncta videt, per sydera iuro,
Tempore quo prima sparguntur coerula luce
Saepe mihi in somnis materna apparet imago
Scissa genas, canosque manu laniata capillos,
Nate age, carpe fugam, teque hinc, ait, eripe proeceps,
Rumpe moras, age, carpe fugam, nam funera classem
Dira manent, rabiesque omnes absumet edendi
Sic effata, sinum lacrimis, mare quaestibus implet.
Scilicet haec olim dederat promissa Columbus?
Scilicet has Vrbes, haec aurea Regna canebat?
Et speramus adhuc, & inania vota fouemus?
Cui Ligurum non nota fides, foecundaque fraudis
Pectora! sed longo fac nos superesse labori;
Et tandem optatos Indorum attingere portus,
Indomitasque vltro sese submittere gentes,
Ipse suo reget arbitrio Ligur omnia solus,
Solus erit victor, Italisque imbellibus Vrbes
Diuidet, & nostro quaesitas sanguine praedas,
Illi aurum montes, subiectaque flumina mittent
Nos humiles animae quas gloria nulla sequetur
Horrendos rerum in casus, mortemque volentes
Irruimus, nostri fructum feret ille laboris,
Elatusque animo victis dominabitur Indis,
Quin potius dum fata sinunt, nec dum horrida ponti

Saeuit

Saeuit hiems, dulces Patriae remeamus ad oras
Et Ligurem externis tumidum precordia Regnis
Et socios quibus ille animum spe pascit inani
Deserimus, primos vbi sol induxerit ortus;
Quare age totam armis, totam instrue remige nauim
Quae curae commissa tuae, postquam alta silebunt
Marmora, noxque diem pallentibus obruet vmbris;
Erret aquis quaeratque sibi noua Regna Columbus,
Si quae Regna tamen soli sunt nota Columbo;
Nos tandem antiquae repetamus littora terrae;
Dixerat, ille odijs, furijsque recentibus aeger
Vt noua nox coelum nigrantibus abstulit alis
Nauim aptat; patriamque mari parat ire remenso;
Iam coniux, materque animo, natique recursant,
Otiaque, & vitae studia illaudata quiete,
Et quaecunque abiens Patriae dilecta reliquit;
Tantus agit misero mentem furor; omnis auitae
Cessit laudis amor, famaeque extincta cupido;
Iamque potens voti secum grauiora volutat
Monstrum informe Erebi, stygiaque ab sede Pauorem
Excitat vt classem coecis terroribus omnem
Impleat, inceptisque metu desistere cogat.
Protinus ille humeris alas pallentibus aptat,
Seque tremens agit ad naues cui frigidus horror
It comes, & lento repens ignauia gressu,
Hic varias se se in facies ignobile monstrum
Induit, insinuatque animis, atrumque timorem

Immittit, torpent inuitae adiussa phalanges,
Et magni piget incepti, tedetque laborum,
Omnibus ante oculos leti presentis imago
Terribilis iam iam de coelo afflarier igne
Quisque sibi; pelagoue tegi surgente videtur;
Horror inest animis, trepidos pauor alligat artus;
At in promissas frustra, sol crastinus oras
Detegat, antiquas repetant facto agmine sedes,
Quin socios, ipsumque Ducem si forte repugnet
Inuadant armis. Et iam delapsa polo nox
Merserat humanas letheo flumine curas
Solus adhuc, nec somnum oculis, nec corde Columbus
Accipit; at partes animum deducit in omnes;
Senserat ille famem tota crudescere classe,
Et vulgi variare animos, certumque minari
Exitium, spes nulla super, diuisa recessit
Terra procul, passimque lues increscit eundo.
Continuo supplex oculos ad sydera tollit,
Taliaque illacrimans duplicato poplite fatur,
Summe Pater, si non praedandi insana libido
Aut amor imperij, patrijs me excedere tectis
Suasit, & infido vitam committere vento,
Sed tua diuersae colerent vt numina gentes,
Pelle famem, vulgique nouos compesce tumultus.
Si tamen has poenas mea facta indigna reposcunt,
Ah nimium malefacta, grauique obnoxia poenae,
Meme adige in tenebras, intorto fulmine solum

Deijce me, meritumque flagrantibus obrue flammis.
Quid socij meruere mei? quos fidere ponto
Egit amor cultusque tuus, da littora saltem
Tangere, & optato tandem succedere portu;
Non mortem horremus, vitam effudisse iuuabit
Tela per & flammas; pariant modo funera laudem
Nostra tibi; discantque nouae tua nomina gentes.
Audijt orantem supera de gente minister
Alipotens, vt coelo aderat delapsus ab alto;
Olli fatalis quondam data cura Columbi
Cum primum tenero tetigit pede limina vitae,
Nam cuicumque suus coelestum ex agmine custos
Mittitur aerias nascenti in luminis auras;
Ille animum regit, & languentia semina recti
Quae nobis primo natura inseuit in ortu
Excitat, & diro generis tutatur abhoste;
Nec mora, praepetibus per inania nubila pennis
Carpit iter, gemitumque Ducis, generosaque secum
Vota tulit, quae postquam alti gens aetheris hausit,
Mota prece est, iustasque viri miserata querelas,
Extemplo densi dextra, laeuaque coronant
Regis tergemini solium, vocesque precantis
Ostentant, tacitoque omnes eadem ore reposcunt.
Ipse sedet, nebulaque alte subnititur aurea,
Syderibus quae picta sinum, procul omnia magna
Luce replet, variatque vagos incerta colores;
Non aliter niueae vestit quae colla columbae

Numquam eadem, similisque sibi sub sole videtur
Pluma leuis, modo purpureo fulgere piropo,
Nunc virides auro credas circundare gemmas,
Spectantumque oculos dubia sub imagine ludit.
Sub pedibus natura, & inobseruabile fatum,
Quaeque leues hominum mentes fortuna fatigat,
Bisseni circum radij canentia cingunt
Tempora, non ipsi diuinae spicula lucis
Coelicolae sufferre valent, non ora tueri
Comminus, oppositisque obnubunt lumina pennis.
Vt Pater omnipotens tanto in discrimine classem
Esse videt, monstrumque Erebi venisse sub auras,
Iamque odijs versare rates, iam crimina belli
Inserere, & placidas furijs accendere mentes,
Communemque legit coelestum in fronte dolorem,
Annuit, & puerum iubet ocyus aethere labi
Vnum ex alitibus, fessasque accedere naues,
Vt tandem ponti longis erroribus actae
Speratos tangant portus, non cepta retardet
Aut metas, aut inuisa fames, non foeta dolis gens
Missa Erebo, placidi subsidant marmoris irae,
Et lux optatas ostendit crastina terras
Sic fixum est, summique Patris haec certa voluntas.
Ille volat, nitido perfusum lumine coelum
Risit, & obstantes penitus cessere tenebrae,
Pictaque non solita tremuerunt aequora luce.
Forte Duci serus labentia lumina somnus

Pressera

Presserat, & curas inter subrepserat aegras,
Cui se per noctem stellata in veste videndum
Obtulit, & placido sic Nuncius ore loquutus.
Tu nunc ignauae potes indulgere quieti?
O nimium secure tui, secure tuorum,
Iam fugiet veniente die, comitesque relinquet
Immeritum qui te stimulis furialibus odit,
Atque odium ficto Patriae praetexit amore
Perfidus Ascanius, iam per maria alta rebellem
Aspicies carae repetentem moenia Terrae
Eia age, conciliumque voca, socijsque furorem
Excute, conceptosque metus, nam lumine primo
Sic placitum superis, incognita littora tanges
Et Christum vt sacri deposcit nominis omen
Christophore in noua regna feres iam se aequoris vnda
Sternit, & aequati spirant in Carbasa venti,
Ipse adero ne gens immani emersa barathro,
Implicet insidijs improuida pectora vulgi,
Inficiatue odijs, patriaeue incendat amore;
Nec fari me vana putes, Tibi Nuncius adsum
Aeterni Patris imperio demissus ab astris.
Haec ait, ille toro surgens, en omnia laetus
Tanta sequor, modo sancte faue, promissaque serua
Quicquid erit laus vestra omnis. Tum plurima Magnam
MATREM humilis, superosque orat summique Pa-
Imperio parere parat, mox imperat omnes (rentis
Acciri socios, positis exercitus armis

Ad loca iussa fluit, lucem funalia flammis
Dant circum, trepidantque rotantia vertice fumum;
Venit & Ascanius, nam postquam Nuncius ales
Christophorum admonuit, mandataque prima peregit,
Illum adit, effugiunt mutato è pectore pestes
Tartareae, mentique prior lux redditur aegrae
Non tamen irarum causae, veteresque dolores
Funditus effluxere animo, sic aequoris alti
Postquam discordes commorunt coerula venti
Si ponant, stridorque omnis flatusque residat,
Se tamen vnda agitat, scopulisque inflicta reclamat;
Ipse de hinc solio Dux talia coepit ab alto.
Magnanimi Comites (neque enim nescitis & omnes
Exhaustas pelagi furias tot naufraga saxa;
Tot scopulos, coelique minas, superata ferendo
Omnia) qui nouas hic mentes, ac pectora terror
Tantus habet? quo vis animi vetus illa recessit?
Nil desperandum Christo Duce, si maris iras
Hactenus & coeli rabiem vicistis iniqui;
Inceptis & adhuc immoti haeretis in ijsdem,
Nunc postquam casus rerum superauimus omnes,
Nec requies procul est tantorum optata laborum
Ibimus in Patriam indecores? non pectora tanget
Gloria? non superum cultus? quem credere dignum est
Expectare nouum nobis authoribus orbem;
Nec tamen, aut Vrbes pelago repetamus Iberas,
Aut noua sectemur felicis littora mundi

Saeua fames, tumidique ideo maris ira quiescet,
Sunt eadem, ò socij subeunda pericula nobis,
At non euentus idem est, fructusque malorum.
Nam si ventosis animam ponamus in vndis
Dum noua tentamus Christi pro nomine Regna,
Felices obitus, quis enim neget auspice tanto
Ire necem incertam, & meliora capessere Regna?
At si dum cursus iteratis classe relictos
In Patriam reditus contraria fata negarint,
Quid mala tot pelago toties exhausta iuuabunt?
Quid tantum superasse maris? quid denique viles
Proiecisse animas? Ah ne vos foeda cupido
Occupet, & falsa pietatis imagine laudat,
Quis scit, an externum lux proxima detegat orbem?
Fata latent Diûum in gremio, nec cernere quisquam
Mente queat summi decreta abscondita coeli:
Quin mihi nocte sub hac liquido puer aethere lapsus
Visus adesse palam, & certas promittere terras
Aurea cum primo coeli plaga sole rubescet.
Ergo agite inuicti comites, grauioraque passi,
Vt vos mirentur, nequeant aequare minores,
Interea vanis animum defendite curis,
Ne patriae perstringat amor, vada coeca monebit
Christus, & ipse viam turbata per aequora pandet,
Ipse epulas coelo, nos si fera cogat egestas,
Demittet, rebusque volens succurret iniquis,
An non sic olim Isacidas deserta vagantes

Tesqua per & syluas coelesti nectare pauit,
Ostenditque viam, silicisque è vulnere fontem
Largifluum elicuit? An non via facta per vndas
Oceani gressus qua legifer intulit Herus,
Dum populum extorrem promissa in Regna reducit?
Dixerat haec (coelestis enim vis intus agebat)
Dicta probant proceres, animisque audacibus ardent
Regna sub aduerso penetrare iacentia coelo,
Nec tanta pro spe mortis se offerre recusent,
Omnibus excussus pauor, & spoliata metu mens
Ipse quoque Ascanius cui non tolerabile visum
Aequor, & antiquas Patriae rediturus ad oras
Proh pudor, insidias abitumque in nocte pararat
Nunc tantum si qua factis extinguere famam
Dedecorum queat, & letum pro laude pacisci
Cogitat, ingentesque animos sub pectore voluit
Iam dulcis coniux, oblitorumque parentum
Mente recessit amor. Tibi quae corda abdita sancte
Spiritus aethereos afflas qui sensibus ignes?
Interea noctis tenebras sol candidus egit
Sub terram, & rebus lux reddidit alma colorem,
Cum procul innumeras anates, turbamque sonantem
Mergorum densa coelum subtexere nube
Prospiciunt, tremulumque externi luminis ignem
Aut videt, aut vidisse putat Leleptus Arisba
Ostentatque hilaris, vocemque ad Sydera iactat.
Eia agite ò comites, & qua data signa sequamur

Ipse manu nobis vibrantem ex aethere flammam
Ecce quatit Deus, & felicia littora signat.
Vix ea cum coelum effulsit, tonitruque secundo
Signa dedit rerum Genitor, nam lapsus ab alto
Ductori caput innocuus circum dedit ignis,
Obstupuere omnes, tunc se se attollere tellus
Visa procul, sensimque humiles consurgere montes.
Ilicet excelsa Rodericus ab arbore signum
Dat prior, & terram repetita voce salutat
Terram omnes terram ingeminant, tormentaque coeli
Aemula dum flammam, & ventosa tonitrua miscet
Expediunt, vna sonitum percussa remittunt
Aequora & insolito tremefacti murmure montes:
Quae Dux magne tuum tentabant gaudia pectus?
Quid tibi tunc animi? cum iam vicina videres
Littora tantorum studio quaesita laborum?
Nempe humilis tacito tecum sub corde volutas
Felices rerum euentus, acceptaque gratus
Cuncta Deo superisque refers, non coeca cupido
Imperij fastu tumefactum tollit inani,
Non auri rabies, & amor vesanus habendi
Iamque propinquabant Terrae iam carbasa Nautae
Demittunt malo, puppesque ad littora vertunt,
Cum Ductor lacrymans, salue ò pulcherrima tellus
Nota mihi, & fatis vni mihi debita tellus,
Quampropter certae potui me exponere morti
Ne precor externos ne dedignare colonos;

Nam neque nos vento, pelagique erroribus acti
Venimus huc, coeli sed ineluctabilis ordo
Te petere, inque tuis iussit considere Regnis,
Cede Deo, simul haec simul ingens vndique clamor
Nauticus, assensu responsant aequora rauco
Et iam deductae siccum insedere carinae.
Continuo littus superis ingressus amicis
Magnanimus Ligur, optatae dedit oscula Terrae,
Deinde polum aspectans inflexo poplite fatur.
Quas tibi, quas tanto referam pro munere grates
Summe Pater? Tu me penitus nil tale merentem
Qui nomen, ritusque tuos transcognita ferrem
Sydera legisti, tantumque audere didisti,
Tu mulces venti rabiem, tu seaua coerces
Monstra Erebi classemque tumentibus aequoris vndis
Ereptam toties felici in littore sistis,
Ah ne forte tuam mea nunc facta impia mentem
Auertant, sed dexter ades, sed dirige fessos
Ignarosque viae, rerumque exordia firma.
Dixerat, & victae monumenta insignia mortis
Quadrifidum ingentem transuerso stipite truncum
Sublimi in tumulo tolli iubet, ocyus omnes
Incumbunt operi, cuneisque immania findunt
Robora, nec requies, donec venerabile signum
Educunt coelo, & spumanti in littore figunt:
Corpora dehinc longo curant exhausta labore,
Concussisque famem arboribus solantur, & herba,

Pocula sunt vitrei fontes, nam caetera rerum
Munera quae preßis secum aduexere carinis
Pontus habet, sed forte nemus dum cuncta per altum
Luminibus lustrant, praedae quo ducit egentes
Importuna fames, procul in conualle reducta
Populeas inter frondes sub monte lacunam
Stare vident, fluuioque anates innare loquaci.
Ollis picta rubet ceruix, argentea canent
Pectora, nec certa variantur tergora pluma.
Ilicet aere cauo tormenta imitantia fulmen
Corripiunt, coelum ruere, & iuga visa moueri
Intremuitque palus & iam resupina per vndas
Corpora voluuntur miserarum infixa natantum
Accingunt praedae iuuenes, viridique sub vmbra
Instaurant epulas, dapibusque explentur opimis.
Interea Ductor cum iam deserta per alta
Omnia lustrasset late loca, littora postquam
Desolata videt, populisque vacantia Regna.
Vlterius pelago gentes penetrare repostas
Constituit notisque iterum se offerre periclis
Tantus amor cultus vanorum abolere Deorum
Haec illum cura una dies noctesque fatigat.
Protinus irato quassatas aequore naues
Componunt solidisque trabum compagibus armant
Materiam sylua alta dabat, pars fontibus vrnas,
Pars naues vrnis, pomisque agrestibus implent,
Pars clauos, cuneosque nouant, labefactaque firmant

 Vincula,

Vincula, mox sicco multa in littore classem
Detrudunt, natat vncta ratis, iamque auster in altum
Vela vocat, placidique inuitant marmora ponti
Carbasa dant coelo Nautae, & vada liquida verrunt
Ipse sedens celsa in puppi refluentia Ductor
Coerula, nec stabili spirantes flamine ventos
Obseruat terrae signa indubitata propinquae.
Ecce autem a leua medio procul aequore crescit
Insula victrici quae iam subiecta Quiqueiae
At nunc Cannibali priscis erepta colonis
Littora dira tenent infensique omnia circum
Oppida diripiunt, populisque imbellibus instant,
Infandum genus, haud illos communia belli
Iura mouent atro captorum sanguine foedam
Sanguineque ingluuiem, mēbrisque trementibus explent,
Tum quos sera aetas peioribus ingrauat annis
Selectos infrusta secant extremaque multo
Membra sale aspergunt, tectisque affixa reponunt,
Ossibus albentes agros, & squallida tabo
Viscera, parietibus videas pendere cruentis.
Hic superum é numero iuuenis cui credita classis
Cura piae saeuis ne forte aduertat arenis
Et se se imprudens in aperta pericula mittat
Impulit ipse manu praesens fugit illa per vndas
Stridula, Cannibalumque altas abscondidit arces
Matitinaeque sinum celeri legit incita cursu,
Culta feris loca virginibus, procul inde virorum

Inter

Interclusi aditus generi; ii tempore certo
Alma venus cum vere nouo sarcire caducae
Damna, monet gentis, facibusque inflammat amoris,
Cannibalos in tecta vocent, communia Regni
Ipsae sceptra tenent, pacemque, ac bella ministrant,
Et pulcra populos in libertate tuentur;
Non aliter postquam vna mares nox abstulit omnes
Lemnia crudelis tenuerunt littora matres.
Protinus apparent sparsae longo ordine centum
Insulae excelso in fluctu, nautisque videndam
Aurea se Burichena procul venientibus offert
Diues agris, frugumque ferax: Tum rara domorum
Tecta patent, prorasque accedere Cuba videtur;
Et iam delati in portus, terraque potiti.
Interea nemorum é latebris confluxerat ingens
Turba virûm ad naues, pendet cui naribus aurum
Nigrantesque artus nullo velantur amictu,
Vidit vt armatas turrita in classe cohortes,
Veliuolisque leues instratas curribus vndas,
Obstupuit retroque pedem exanimata reflexit
Tunc equitum é numero iussi erupere frementesque
Exhortantur equos & lora vndantia laxant,
Iamque humeris instant fugientis, at acrior illa
Carpere prata fuga, & rapido petere auia cursu,
Donec abit procul, arboribusque obtecta recessit
Ex oculis, nec iam possunt aequare sequendo
Cornipedes, nemus obstat, & altior implicat herba

Ergo equites (quamquam ora pudor notat, iraque mentem
Sollicitat) relegunt iter, ignotosque per agros
Vndisonum ad littus versis referuntur habenis.
Talis vbi leporem iuga per montana secutus
Ereptum ex oculis nusquam videt, aeger anhelans
Ad dominum redit Vmber, & acri fluctuat ira,
Iamque velit praedae, laudumque incensus amore
Ocyor ire iterum, campo si forte patenti
Discurrant excita suis animalia lustris
Intentisque oculis arrectisque auribus astat,
Ante volant catuli, atque auras sectantur odoras.
Postquam nulla datur Cubam explorare potestas
Nec loca, nec gentis mores, laxata ferenti
Pandunt vela Euro, volat incita flamine claßis,
Nec mora vicinis Quiqueiae allabitur oris,
Finitimas inter longe quae maxima terras
Insula, diues opum, & saxosis aspera campis,
Vnde loco prisci nomen fecere coloni
Haytumque vocant, spumanti gurgite pontus
Tundit vtrinque latus, mediamque ingentia findunt
Flumina, quorum auro flauentes torquet arenas
Cotyus, ex altoque volutus monte Cibauus.
Hos olim vt perhibent diuersa ab sede profecti
Cum iam Matitina arderet ciuilibus armis,
Eiecti patria, poenisque ingentibus acti
Deuenere locos populi quo ventus & vnda
Impulit, hic laetam mirati littoris oram

Camposque

Camposque, syluasque, & amictos gramine colles,
Piscososque lacus, Cemijs in prima vocatis
Omnia qua longo se se explicat area tractu
Frondentes posuere domos, & nomine magnam
Consilijs, opibusque vrbem dixere Quiqueiam
Nunc terrae hos late tractus, & littora longe
Rex Narilus tenet imperio, populosque beatos
Aeterna sub pace regit, ni saepe feroces
Cannibali in vitum funesta in praelia cogant.
Vt primum optatis Ductor consedit arenis
Viginti lectos equitum (namque omnia circum
Culta videt) Regem & mores, & moenia gentis
Explorare iubet, responsaque certa referre
Dehinc equitum legio, peditumque exercitus omnis,
Cum primum humentes tenebras aurora fugarit
Crastina, sub Ducibus campo se ostentet aperto
Imperat interea tristes secludere curas
Defessosque animos placida laxare quiete
At nequis populare agros, nec vertere praedas
Audeat ad littus, spacijsque excedere iussis,
Ni faciant poenas letumque infame minatur.
Et iam purpureis Titan emerserat vndis
Aureus, & niueo coelum candore rigabat:
Nec mora fit, peditum plenis è nauibus vndam
Castra vomunt, reboant colles, pulsusque procella
Cornipedum magno tremit omnis murmure campus
Puluereus, nigramque eiectat ad aethera nubem,

Sex turmae, totidemque Duces, hos tota sequuntur
Agmina, tercentum Hispanae robora pubis
Cuique merent numero pedites, quorum vna cauato
Liuentis plumbi glandes intorquet ab aere
Seruatumque ignem fumanti in fomite gestat.
Altera pars humeros ingentibus ingrauat hastis,
Omnibus in morem crines premit aerea caßis,
Omnibus it collo candentis circulus aeris
Sutilis, & gladius laeuum latus armat Iberus.
Iamque in conspectu varijs legio omnis in armis
Regis adest, dant signa tubae, quassataque fracto
Tympana tenta tonant strepitu, sedet altus, & omnes
Dux legit, instructasque acies animosque paratos,
Et tam certa Ducum mirari pectora gaudet.
Tu modo quae veterum monumenta insignia rerum
Adseruas, nigrique é faucibus eripis orci
Liuida ne nomen seclorum obliteret aetas,
Tu mihi fama globos equitum, peditumque maniplos
Suggere, quique Duces externa in bella sequuti
Magnanimos ausus, cunctamque ex ordine gentem,
Non ego res tenebris poßim, terraque latentes
Eruere, & coeli nitidas efferre sub auras
Tu mecum ingentis ni facti euolueris oras.
Primus adest Buylus tales cui vestis ad imos
Vndique nigra fluit quo non magis vtilis alter
Veracis fidei ad vultum & pietatis amorem
Ore ciere viros, moresque inhibere nocentes,
Et

Et mulcere animos, & pectora flectere dictis,
Nec semel astra super coelique volubilis orbes
Mente fugit, fruiturque Deo, secretaque summi
Aetheris in terras defert, hoc scilicet illum
Omnipotens GENITOR *magno dignatur honore*
Contemptis pro diuitijs, fastuque parentum,
Nam leges Benedicte tuas, & facta sequutus
Crescentem instituit tua per vestigia vitam,
Deseruitque domum, atque adytis se se abdidit vltro,
Ille manu ostentans nostrae monumenta salutis
Pendentem ligno, & patientem mortis iniquae
Bis genitum Regem, pedibus per scrupea nudis
It primam ante aciem, plenoque haec ingerit ore
Hoc Duce vincendum o Comites, hoc fidite signo.

Deest Catalogus primi
Libri suis.

Iulij Caesaris Stellae

Nob: Rom: Columbeidos,

Liber Secundus.

ETiam fama nouis totam terroribus vrbem
Concutit, atque animos stimulis ingentibus vrget,
Illa volans, grauidas ignoto milite naues,
Aeratasque virûm turmas praetexere littus
Detulit, & curuo Quinqueiae insidere portu,
Iamque armis in Regna ruent, iam templa domosque
Diripiunt, ipsumque petent in vincula Regem.
Talia per trepidas rerum miracula gentes
Monstrum immane canit, succensaque pectora bello
In ferrum vocat, attonita discurritur Vrbe,
Pars sudibus, pars lethiferis armata sagittis,
Saxa gerunt pars magna, venenatasque macanas
Omnibus ora niger tingit color omnibus haerent
Indigetum fronti simulacra impressa Cemorum;
Non aliter si nocte domos immissa potentum
Flamma voret tota serpentem extinguere pestem
Vrbe ruant temere ciues, pars flumina plenis
Subuectare vrnis, pars alta euellere tecta
Caussam igni, resonat magnis clamoribus aether
Et violata nigro pallent astra aurea fumo.
Primus adest, iaculisque manum letalibus armat

Regia

Regia progenies Tarilus, quem deinde sequuti
Ersilus, & Sagaris, partu quos edidit vno
Mixta parens Cemio, formaeque insigne paternae
Ostentant summa surgentia cornua fronte
Nudi ambo, latis intecti frondibus ambo.
Ecce manu preceps animi Corineus obustum
Torrem quassat agens sociosque incendia poscit
Vociferans, furijsque fremens. Quid statis inertes?
Tutus an vt captis incendat rura colonis
Interea, predasque ad littora congerat hostis?
An potius securam armis aduentet ad vrbem?
Nosque domos inter, Diuumque altaria quaerat?
Ferte faces, rapite arma, ratesque inuadite flammis
Author ego. Vix haec, iam tela, facesque iuuentus
Saeua fremit, sudibusque manum flagrantibus implet,
Scintillant ignes, it crassus ad aethera fumus;
Et iam dispositi in turmas inimica petebant
Littora, cum summa Narilus decurrit ab arce.
(Motus enim armorum strepitu, populique tumultu)
Tela inhibere iubens, magnaque ita voce profatur.
Quo ruitis, cohibete animos, saeuumque furorem
Mittite, non armis hominum, non viribus vllis
Tempus eget, classem hanc alieni a finibus orbis
Venturam cecinere Cemi, quis fata, Deosque
Bella ferat contra? non si tota ingruat armis
India, fatali poterunt obstare ruinae,
Si qua viam fortuna dabit, si qua aspera vertent

Fata preces, tunc insidijs, tunc viribus vsus
Hanc seruate precor meliora in tempora mentem.
Nunc potius naues vltro excipiamus amicas
Iungamusque fidem quod si decedere Regnis
Forte velint nostris, victuque, opibusque iuuemus.
Sic ait, at curis animum mordetur amaris,
Et secum sub corde Cemi responsa reuoluit;
Nam cum sceptra Patris quondam post funera Beuchi
Acciperet Narilus, terrisque instructus, & alto
Cannibalos erepta reposcere regna pararet,
Iuit ad Oboicam scitatum oracula rupem;
Quid tandem super imperio voluenda minentur
Sydera, quid magnae promittant fata Quiqueiae.
Est prope Samanae fines sub monte recuruo
Antrum ingens, unde & solem, teque aurea Phoebe
Emersisse ferunt, ornis ingentibus vndat
Desuper horrentique locum nemus oculit vmbra
Huc & Samanae gentes, Cibauaque tellus
Conueniunt trepidisque petunt oracula rebus,
In medio Cemius antrum tenet, aptaque ligno
Inclusus responsa canit, venturaque falsis
Inuoluit, dubijsque animos ambagibus implet,
Quo postquam attonito solus cum Rege sacerdos
Venit, & intactis ridentem floribus aram
Permulsit fusosque solum spirauit odores,
Tres perhibent illos Cereris sine munere luces
Et totidem insomnes traxisse ex ordine noctes,

Orantes,

Orantes veniam, ac precibus responsa petentes,
Limina contremuere, recussaque mugijt ara
Horrendum, rupesque auditaque Sylua moueri,
Nam Cemium Pater omnipotens ignota parantem
Reddere & ambiguis mentita oracula verbis
Immiscere, domans premit, & quae dicta remittat
Ipse preit, tum vox arrectas perculit aures.

Ne luctus, ne quaere tuos, ne quaere tuorum
Optime Rex, fuimus Diui, Quiqueia quondam
Terra fuit, iamque ecce dies infanda propinquat
Imperioque te tentantem plurima frustra
Arceat aut ritus dediscere cogat auitos,
Ecce virûm innumeras longa cum veste phalanges
Externo vehit huc incognita classis ab orbe,
Quae tellus Cibaua, & quae Samana videbis
Funera si certae quisquam obuius ire ruinae
Audeat insidiasque, dolosue intexat opertos?
Non illos obscoena fames, non aequoris ira
Non coniurati bella in communia Reges
Proposito flectent, vt tonsa bipennibus ilex
Aerio quae monte caput sub nubila condit
Damna per, & caedes ferro deducet ab ipso
Magnus opes, animumque Ligur, vim viribus artem
Artibus exibit, nec spes super vlla salutis,
Et grauiora manent venturos damna nepotes,
Namque olim summa Diuûm de gente PHILIPPVM
Quem grauida imperijs domus efferet AVSTRIA ceolo

Fata dabunt, patria nec Dijs virtute secundum,
Non satis vnus erit totum quem maximus orbem
Regnator premet, & paribus fraenabit habenis,
Haec illi fatale etiam sceptrum omnia debent
Littora, proh quantas in me, excidiumque Deorum
Quos colitis poenas, quantas ferus ille ciebit
Per populos passim strages, si sacra recussent
Et patrios mutare Cemos, maris arua rubescent
Caedibus & vestro nulla ora cruore carebit,
Mittet & ille viros vitae decreta sequutos.
Certa sub Ignatio quem diues Iberia luci
Magnum animi, & numero facta ob sublimia Diuûm
Addendum dabit, hi poenis, & morte superbi
Pro superum cultu, pro Relligionis honore
Exponent crudae fidentia pectora morti,
Tunc Reges noua sacra humiles, & vulgus & omnis
Accipiet Quiqueia, nouasque assuescet ad aras
Thura dare, atque alios casta prece poscere Diuos
Et veteres vltro dediscent secula mores.
Finierat (fumumque ingentem faucibus efflat)
Luminaque & tetris arserunt cornua flammis.
Hi Narilum monitus in publica bella volentem
Ire vetant, placidosque animos, mentemque benignam
Accipit in Ligurem, solitoque ad littora ferri
More iubet, subeunt oneri quos inclita factis
Dextera, quos altum plebi genus eximit imae,
Bisseni iuuenes, partitoque agmine Regem

Attollunt

Attollunt humeris, lato iacet ille pheretro
Sceptra tenens, magnamque premit sub pectore curam.
Hinc atque hinc armata cohors cui tecta tueri
Regia, & immensi custodia credita Regni,
Nudi omnes, vario tincti omnes membra colore,
Agglomerant, non his gladij, non cuspidis vsus,
Stipitibus duris, sudibusque armantur acutis.
Pone subit magna matrum comitante caterua
Anacaona soror, illis quae forte diebus
Virgo nouos initura toros desponsa Cibauae
Regi erat, & caro iam iam donanda marito
Illa caput, nulloque intectum corpus amictu,
Et roseis ornarat eburnea brachia sertis
Membra colorati velabant caetera flores,
At leues humeros depexo contegit auro
Crinis ab effuso qui vertice plurimus errat.
Vt ventum ad naues pro curuo in littore Reges
Complexu iungunt dextras, & foedera firmant,
Caetera de hinc epulas permixta impune iuuentus
Aggere in herboso instituunt, cumulataque ducunt
Pocula, pars naues, & grandia quadrupedantum
Corpora mirantur, florentiaque agmina ferro,
Pars velata notis pandentem cornua classem,
Ancora quam morsu stabilem fundauerat vnco,
Tensaque non vno fluitantia flamine vela
Spiculaque clipeosque, & acute cuspidis hastas.
Ductor vt attonitos rerum nouitatibus Indos

Excitet, atque animis terrorem immittat inanem
Centum vicina suspendi é rupe columbas
Imperat, & certo transfiger eminus ictu.
Extemplo truncis acerûm connexa retortis
In tenues aere ex solido deducta canales
Arma citi arripiunt iuuenes angustaque ferri
Spiramenta caui contrito sulfure complent
Vnde aditus flammae, silicemque & caetera postquam
Explorant, sibi quisque suam quo dirigat ictum
Signat auem, penitusque occulos immobilis haeret
Tum rota tacta manu, vincloque execta remisso
Cum strepitu ruit, & silicem reuoluta prementem
Obterit, illa repente micat, simul ignis & ingens
Fit tonitrus, fulsere aurae, concussaque tellus
Intremit, & caecae lucem eripuere tenebrae
Ecce cadunt volucres, vitamque in nube relinquunt.
Attoniti trepidare Indi ceu fulmina coelo
Dissiliant, campique solo labente dehiscant,
Pars fugit inque cauos se se addidit auia montes,
Littora pars legere, & celeri loca frondea cursu.
Vt primum cessit pauor atque horrenda quierunt
Murmura iam, fumusque euanuit ater in auras,
Ingentem efferri galeam mira arte politam
Imperat, hoc Narilum praestanti munere donat
Cristophorus, monumentum animi et graue pignus amici.
Illic Fernandum in Mauros pia bella gerentem
Pro re communi, pro Relligione tuenda

Fecerat

Fecerat, & multo spirantem illusserat auro
Docta manus sociamque tori, comitemque laborum
Reginam addiderat tortis ibi crinibus Aphros
Non expectato rumpentes foedera bello
Cernere erat, tumidosque instructo milite campos:
Nox fauet, insidiasque vmbris defendit amicis.
Centum olli scalis aduersa in moenia furtim
Expositis, somno domitam, nec bella cauentem
Irrumpunt armis Zabaram, simul ilicet adsunt
Pallentes Erebi pestes, quas orcus aperto
Expuerat gremio, captaeque immiserat vrbi
Exitium, flammas illae ferrumque ministrant,
Inspirantque viris caedes fluit vndique sanguis
Vndique mors, nigra luctusque in veste vagatur.
Parte alia Diuos secum in pia prelia ducit
Rex pius Alhamanque inimico milite cinctam
Obsidione leuat, illic trepidantia Maurûm
Agmina magnanimi vultus horrescere Regis
Aspiceres, coecisque fuga secondere syluis,
Illum autem Zabarae caedes, temerataque templa
Vltum armis, quo fata vocant, quo praeuius anteit
Armatas acies manifesta in luce Iacobus
Candidus aurato clara inter nubila ferro
Pergere iter, loscaeque agros, atque oppida vastat
Dehinc campos ingressus aqua quos Diuite Daurus
Praenatat Illorae cultu foedata profano
Templa Deo dicat, & summa defigit in arce

Signum immane crucis laetae longo ordine gentes
Poplite procumbunt flexo, precibusque salutant.
Nec procul impositam sublimi vertice montis
Obsedere arcem praeruptis aspera saxis
Stant loca, difficilesque aditus moesta agmina circum
Longo fessa labore sedent, cum protinus inter
Sublimes nebulas dextra Deus ipse migrantem
Flammam intorquet agens, ruit illa micantibus astris
Turbinis in morem, totumque illapsa repente
Moclinium inuoluit, missi simul aethere venti
Spirantes aderant, infusaque flumina pesti
Dant animos, volitant obscura in nube fauillae
Ardentes, nimbusque ad sydera fumidus vndat.
Hinc superûm auxilio freti, & felicibus armis
Moenia Granatae veniunt, densoque coronant
Milite, non aditus clausae, non exitus vrbi
Amplius, hic flauis vndantia messibus arua,
Oppidaque, ac pagos dispersis ignibus vri
Fecerat, & magnis quassatam molibus vrbem
Ex angui trepidare metu. Mox ecce reclusa
Improuisus adest porta, mediosque per hostes
Barbarus it, ramum dextra praetendit oliuae,
Tela sub ingenti letalia veste latebant
Illum composito vultu premere ore videres
Velle dolos iam ferrum aperit, iam percutit, & iam
Poenituisse putes, meritaque ibi morte peremptus
Concidit, obruiturque ingestis insuper armis.

Nec

Nec non obsessae prope moenia conditur vrbis
Sancta fides, pars templa nouant, pars aggere muros
Cingere, & aequatas astris attollere turres,
Pars fundare domos, opere omnis Boetica feruet.
Et iam finis erat bello, iam Bobdalis vltro
Sceptrum fernando, Regnique insignia mittit
Ipse habitu vultuque humilis ferrata recludit
Limina portarum, & venientes excipit hostes
Ibant instructi ordinibus, vrbemque petebant
Magnanimi Heroes, caroque Isabella marito
Ad latus it, pulcra comitum stipata corona,
Atque animis sexum, curisque virilibus implet.
Pone subit procerum in medio Mendozius Heros
Albo inuectus equo, cui sacri insigne senatus
Tempora purpureo fulgent umbrata galero
Illum candenti tenuissima velat amictu
Carbasus, & certo crispatos ordine flexus
Centum agit errabunda, sacroque interserit ostro,
At circum extremas niuei subteminis oras
Finxerat argento, leuique insperserat auro,
Ipsum autem obducto credas transfulgere velo
Coccineam chlamydem, atque imis illudere plantis
Hos equitum globus, & peditum manus anteit ingens.
Addiderat victo labentem flumine Daurum
Mollius, & nitido ludentes aethere centum
Pennatas puerorum acies, Procul inde tenebras
Horrendas visu, flammamque inamabilis orci

Illuc

Illuc monstra Erebi regnis expulsa subactis
Antiquas repetunt sedes, superosque relinquunt.
At furor angusta galeae caelatus in ora
Post tergum aeratis compressus brachia nodis
Arma super sedet, & victricia vincula mordet.
His Narilus gaudens donis (quamquam artis & vsus
Nescius) intentos oculos per singula voluit,
Bellaque, fortunasque virum, atque ingentia facta
Miratur tacitus, neque honori cedit, at omnes
Partitur Cererem in naues, partitur & angues,
Quadrupedes angues, multo quos incoquit igne,
Et mensis tantum regalibus India ponit.
Addit aues, oneratque cadis agrestia vina
E Cerere, & pressis palmarum exhausta medullis.
At Ductor (neque enim mentem consistere rerum
Cura sinit) pelagi vada per stagnantia coeptum
Pergere iter parat, & terras reserare propinquas.
Interea ne forte nouo Quiqueia tumultu
Foedera perrumpat, neu bella occulta tumescant,
Compactis turrim trabibus, vinclisque reuinctam
Arboreis, texit saxoso in vertice rupis
Sublimen ingentem, pontesque insternit, & altas
Subijcit his fossas, & propugnacula magna
Arte locat, munitque aditus dehinc milite complet
Qui procul externis venientes finibus hostes
Expellat, positoque Indos in foedere seruet
Atque hominum ediscat mores habitusque locorum.

Senserat

Senserat haec Erebi rector, vincique superbus
Impatiens altum indoluit, tum lumina contra
Magnanimum Ligurem, comitesque ardentia torsit
Et secum irato dehinc talia fudit ab ore.
Et potuit! necquicque vndae, nec ventus & arma
Profuerunt, comitumque metus, nec inhospita tellus
Cannibalum, nec diuturnae fames, ne Regna Quiqueiae
Tangeret, optatisque Ligur consideret aruis?
Vicit & imbelles iuga sub sua subdidit Indos,
Et maiora parat, credo mea vincla supersunt,
Namque aliud quid iam superest? iam foedera iunxit,
Iam populos ditione premit, iam condidit arces,
Quin alias iter ingentes, noua tendere Regna
Molitur, penitusque meos delebit honores,
Victor ouans quod si fatorum immobilis ordo,
Non cedam tamen, & fatis obstantibus ibo
Ibo animis contra Liguremque inimicaque castra
Insequar, ipse mihi fati inuiolabilis instar
Ipse mihi Deus, & superis spectantibus vndas
Tollam iterum, vertamque procacibus aequora ventis
Infandamque ipso submergam in littore classem,
Spargam iras, atque arma iterum, nec vincar inultus
Sed vincam. Dixit toruumque immugijt ore
Mugitu quo terra tremit, vallesque resultant
Infernae, longeque cauae intonuere cauernae.
At subito excitum tenebris ardentibus omne
Aligerum genus aeterno quos aethere quondam

Dispulit omnipotens, sedesque excussit ad imas
Multa reluctantes, belloque resistere adortos
Conueniunt, illis longaeua in secula poenis
Excercere animas hominum data cura nocentes;
Quos vbi consertos simul, atque in iussa paratos
Vidit ab accenso Dux talia pectore rumpit.
Nunc validis nitendum animis, nunc robore firmo
O socij, ne noster honos, & gloria cedat,
Aequalesque Deo vinci patiamur inertes,
Cernitis, vt pelagi tot vasta per aequora vectus
Quiqueiae Ligur extremas penetrauit ad oras?
Iam ritus dabit ille nouos, antiquaque sacra
Destruet, aequatisque solo nos trudet ab aris,
Nostra etiam celebri victor captiua triumpho
Credo equidem simulacra vehet, vinctique cathenis
Ante rotas Erebi denso ibimus agmine Reges
Terrarum domini, & coeli stellantis alumni.
Nos qui bella Deum, socialiaque agmina contra,
Contulimus, paribusque vltro certauimus armis,
Nos igitur? Nos mortali vincemur ab hoste?
O, tantum prohibete nefas restinguite flammas
Serpentes, lapsisque simul succurrite rebus,
Tollite pacatas ventis pugnantibus vndas,
Inque ipso gentem, & naues submergite portu,
Compositam pacem, vanumque infringite foedus,
Quod socios si bella inter, Liguremque seratis
Maxima res effecta, timorque euanuit omnis,

Nec

Nec dubito, nam vestra mihi iam congnita virtus.
Vix ea iamque animae tenebrosa è sede rebelles
Erupere vna, & coelo incubuere sereno
Protinus, ingenti fremitu, & stridentibus alis,
Non aliter duris chalibum conflata metallis
Machina, si postquam mixto cum sulfure nitrum
Excepit gremio, contrusoque obyce sepsit,
Hauriat admotam graue olenti è fomite flammam
Dat crepitum, magnaque expulsa repente ruit vi
Saxea pila ingens, & stridula disßecat auras,
Arua tremunt, fracto cadere aethere sydera credas,
Ecce procul diro percussae fulmine turres
Moeniaque alta iacent, stat fumo, & puluere coelum.
Interea Ligurum Ductor, postquam aequora vident
Velaque felices tendunt crepitantia venti
Certus iter celerare, sinusque aperire latentes
Sic lacrymans Regi socios commendat amico.
Inclyte Rex rerum decus, & tutela mearum
Dum populos alios, vicinaque littora tento
Communem hanc turrim, & comites tutare relictos
Et Ducis interea pro me precor accipe curam,
Sponte tuos illi monitus, tua iussa capessent
Te Regem, dominumque colent, nomenque Columbi
Solum aberit, tutas defendent hostibus vrbes;
Littoraque, & vigili portus custode tenebunt,
Tu rerum ignaros solerti protege cura;
Me certe numquam tanti meminisse pigebit

 Officij,

Officij, ingratumq; tibi nulla arguet aetas.
Vix ea cum subito Narilus. Dum vita manebit
Foedera quae tecum pepigi Dux magne manebunt,
Non si subsidat tellus, librataque mundi
Machina magna ruat, solida me mente tenacem
Propositi quatiant inconcussumque ruinae,
Solue metus omnes rerum mihi cura tuarum
Semper erit, turrimque tegam, comitesque relictos
Aeternumque tibi factis testabor amorem.
At modo te ventis ne Regna occulta sequentem
Ignotum penitus variarum ambage viarum
Fallat iter, pelagi quo non prudentior alter
Quo tecumque feres tecum hic meus ibit Aletes.
Haec ait, & ripis lectum fluuialibus aurum
Insuper ausonio munus dat ferre Columbo:
Ille suos compellat, & haec placido ore profatur.
Vlterius me fata vocant, properare necesse est,
Dum faciles spirant aurae, & maris vnda silescit,
Vos laeti remanete, animisque volentibus arcem
Hanc colite, & Narili Caribas in Regna ruentes
Pellite, vos opibus ipse auxilioque iuuabit
Rex Narilus, nec vana fides iam foedera sanxit,
Hoc vnum precor, ab vetitis ne forte rapinis
Conscelerate manus, non his fundamina Regni
Principijs iacienda noui, nec talia quondam
Bisseni gessere viri cum legibus orbem
Fundarent, celebrate Deum, ritusque colendi

Numina mutatis paulatim inducite templis,
Ipse adero, & meritis ingentia praemia reddam:
Post reddet maiora Deus. Sic fatus ad altas
Tendit iter naues sequitur quem caetera pubes.
Et iam dira phalanx stygijs emissa cauernis
Quo classem pelagi spumantibus obruat vndis
Ingentes excire parat placido aequore fluctus.
Principio densae solem inuoluere tenebrae
Quas grauido non terra sinu, non pontus in altum
Expulit, at nigris Erebi deduxit ab antris
Noctipotens legio, coeloque immisit aperto.
Nec mora, consequitur picea caligine nimbus
Secum hiemem, ventosque ferens illi impete vasto.
Aequora diripiunt, naues quae forte paratae
Pontibus expositis stabant, reuoluta per altum
Vnda vado refluente rapit, rursusque resurgens
Ecce sinum ex longo trahit atque ad littora maior
Monte ruit, nauimque nigris illidit arenis
Credita quae Mario, coelum tonat, ictaque tellus
Horrendum ingemuit, mediamque in fragmina littus
Diuidit, illa viros caecis exponit in vndis,
Quos frustra terrae ad nantes vis incita venti
Impedit, illisique relabens aequoris aestus.
At quas Pinzonus regit, & senioris Alonzi
Dextera crudelis spumosa per aequora turbo
Raptat agens, frustra trepidi succurrere nautae
Et leti vitare vias, omnem arbiter orci

Successum negat. Ergo vndis furiaribus actae
Dant pesti latus, & laxis compagibus imbrem
Vndique letalem accipiunt, modo in astra feruntur
Gurgite curuato, modo tartara in ima dehiscunt
Praecipites, fracto ceciderunt carbasa malo
Et clauos nigrae secum abstulit impetus vndae,
Crescit aquae furor, & scelerata insania venti.
Tum Ductor casu mentem perculsus acerbo
Ingentes cumulare preces, superosque vocare
Auxilio. Si quid gentis te cura remordet
Christe tuae, fer opem, & socios classemque benignus
Respice, namque potes, praesentique eripe leto.
Tantum effatus, & aetherea demissus ab arce
Alatus iuuenis classem cui cura tueri
Venerat imperio summi Patris, ilicet omnis
Saeua cohors, Erebi caecis emersa tenebris
Intremuit, neque enim minitantem, & dura ferentem
Iussa pati, aut notis obsistere viribus ausi
Tunc paribus nitens haec Nuncius edidit alis.
Quis furor hic? quae tanta repens audacia surgit?
Bis victum genus, & vanas ardetis in iras?
Nec dum etiam vestri sat nota potentia Regis?
Ite nigras Barathri in sedes, non aequora vobis
Adscripsit Deus, aut habitandas aeris oras,
Ite datas ite in tenebras. Nec plura, morantes
De super vrget agens, vibrataque increpat hasta.
Olli abeunt, coelumque leuant, tum protinus ingens

Ventorum posuit fragor, ac tumida vnda resedit,
Et iam molle fretum Zephiri leuis innatat aura.
Obstupuere animis Indi. Tunc sydera Ductor
Aspectans, tendensque manus. Tibi maxime ponti
Rector (ait) Christe omnipotens nunc debita rursus
Nostra salus; Tu nos tot per maria aspera tutos
Aduehis huc, placidaque facis tellure potiri
Tu modo praesenti seruas a funere classem,
Perge precor, nostrosque iuues vbicumque labores,
Terrarum pelagique potens, atque aetheris auctor.
Haec (ait) & lacrimis oculos subfundit obortis,
Amissosque animo Comites miseratur amico.
Continuo Canoas Indi insiluere cauatas,
Auxilioque volant, classisque in tuta reducunt
Fragmina, reliquias pelagi, clauosque, rudentesque,
Instabilique legunt fluitantia marmore vela.
Dehinc Ductor quam speret opem, qua nam arte carinas
Iam laceras iterum intexat, sub pectore voluit
Tristis, & ardenti curarum fluctuat vnda.
Ostendit fortuna viam. Prope littora surgit
Ardua sylua ingens, montemque, & frondea late
Arua tenet, hanc immisso procumbere ferro
Imperat, inde legi reparandae accommoda classi
Robora, iam sumptis exercitus omnis in armis
Imperium Ducis exequitur, coeloque minantes
Deturbant terrae pinus, iam quercus, & albens
Populus, ingentemque abies dedit icta ruinam,

Iam labem traxere aceres, cadit, & bona bello
Fraxinus, euersas imponuit curribus ornos,
Amnicolaeque alni, atque accisa securibus ilex,
Supremum ingemuit, restuum procul intonat aequor
Frondiferasque domos pauidae liquere volucres.
Postquam vulneribus crebris euicta resedit
Sylua solo, plaustrisque inuecta gementibus omnis
Materies tandem ad littus, tunc cura nouandae
Classis Amaracino Liguri datur, ille quietis
Nescius vrget opus, noctemque laboribus addit,
Et laxas magna arte trabes, lacerasque retexit
Compages laterum cuneisque adstringit ahenis.
Atque ea dum properant digressu moesta Columbi
Anacaona dolet, pactumque exosa maritum
Se propriam huic dicat, & taedis adiungier ardet.
Illa quidem à caro nunquam sitientia vultu
Lumina declinat, nec quemquam ex agmine tanto
Magnanimum praeter Ligurem videt, illius omnes
Suspensa bibit aure sonos, illum arma gerentem
Depositisque armis vnum miratur, in vnum
Vsque inhians oculos iucundo pascit amore.
Ast vbi nox terras nigris amplectitur vmbris
Aut longam in lacrimas trahit & suspiria noctem,
Aut sibi de caro tantum Duce somnia quaerit.
Talibus ardentem curis, animoque furentem,
Inflammat magis, ac stimulis immanibus, orci
Monstrum agit, vt grato sensus imbuta veneno

Externas

Externas ne Ductor iter meditetur ad oras
Exitium immittat socijs, populosque quietos
Excitet, & ferro naues absumat & igni,
Aut saltem precibus properantem, aut morte moretur
Atque Ducem interea fors mutuus implicet ardor,
Magna parat, notum quid amans, quid foemina possit.
Ergo per noctem dilecti nuntia vultus
In somnis miserae simulacra immittit amanti
Vndantemque animum exagitat, trahit illa furorem
Ossa per, & venas, coecoque in pectore gliscens
Nec iam se capit ignis, hiat vesana mali vis.
Illa igitur iam certa animum submittere amori
Festinosque abitus saltem prece, parua morari
Tempora, nunc blandis Ductorem affatibus ambit,
At simul vt caro defixit lumina vultu,
Admirans silet, obtutuque immobilis haeret;
Incipit, at fauces vox interrupta relinquit,
Inuitamque premunt lacrimae, & suspiria linguam
Nunc venti infidi furias, quos aequore fluctus
Excierit, quanto classis demissa periclo
Commemorat, tum ne dubio se credere ponto
Ne velit ignotae caput vltro opponere morti
Hortatur, miscetque preces, lacrimisque fatigat
Cunctantem, & varijs assultibus irrita tentat,
Nec non votiuas indicit sacra per aras
Ipsaque virginea comitam cingente caterua
Ad numerum canit, inque orbem pede praepete pernix

Pellit humum, laeto sociae clamore sequuntur,
Crura coloratis incinctae, & brachia conchis;
    Primus it agmen agens lateri cui tinnula pendent
Tympana depicto venerabilis ore sacerdos,
Ille manu Cemium sublimi in sede videndum
Collocat, hinc arae Cerealia liba per artem
Secta rosasque offert, templo quae mystica matres
Munera textilibus secum aduexere canistris.
    Tunc genibus super incumbens Regina reflexis
Non audituros vocat in vota irrita Diuos
Sancte ferum semel ab sublimi tange flagello
Marmoreosque animos, & ahenea pectora rumpe.
    At postquam cura insomni, assiduoque labore
Instaurata ingens, stetit alto littore classis
Lentaque deductae texerunt marmora naues
Certus inire viam, ac lustrata relinquere Regna
Cristophorus, classem conscendi, & castra moueri
Imperat, innumeras frustra Anacaona morandi
Innectit caussas, luctusque incendit amaros
Nequicquam nullis animum quippe ille mouetur
Vocibus, & lacrimas auersa respuit aure.
    Tum vero foedata genas, & pectora virgo
Scissa manu, fletuque oculos accensa tumentes,
Ibis, ait, nec te quicquam Anacaona mouebit?
Ibis, & immiti morituram funere linques
Crudelis? quo tendis? & extera littora tentas?
Quin etiam dum saeuit hiems turbata procellis

Per maria ire paras, quid si deserta ferarum,
Saxaque Cannibalum fugeres? tua Regna relinquis,
Meque fugis, saltem, ah, si te fastidia nostri
Tanta tenent, spacium precor, exiguamque furenti
Da requiem, dum speratos perferre dolores
Fortius ediscam, non tu cum nostra subires
Littora, & ignotos intrares aduena portus
Bella tuli, & prima vetui considere terra:
At si nulla tuae tangit te cura salutis,
Firmaque adhuc animo sententia perstat eundi,
Me quoque fer tecum, & spumosas tolle per vndas;
Hoc precor, exiguum hoc munus moritura reposco.
Talibus orantem, lacrimis immobilis Heros
Multa dolens, egramque animi miseratus amantem,
Deserit: At postquam facientem vela Columbum
Illa videt, certumque abitus correpta dolore
Exanimis cadit, atque oculos nox plurima pressit;
Excipiunt famulae, manibusque intecta reportant
Regia, pallentem, ac gelido sudore fluentem,
Et tacitos imo quaestus sub corde cientem.

Libri secundi
finis.

Errata:

B	2	a	Larguis.	Largius:
C	4	b	didisti	dedisti.

In principio libri secundi.

			Quinqueiae. rucent.	Quiqueiae ruent
D	2	b	Hauentes.	flauentes.
E	2	b	recussent.	recusent,
E	3	b	transfiger.	transfigier.

